

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

AVRUPA İNSAN HAKLARI MAHKEMESİ
İKİNCİ BÖLÜM

KABUL EDİLEBİLİRLİK HAKKINDA KARAR

Başvuru No: 64200/13

Şehap KORKMAZ ve diğerleri / Türkiye

Başkan

Guido Raimondi,

Yargıçlar

Işıl Karakaş,

András Sajó,

Nebojša Vučinić,

Helen Keller,

Egidijus Kūris,

Robert Spano,

ve *Bölüm Yazı İşleri Müdürü* Stanley Naismith'in katılımıyla oluşturulan Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (İkinci Bölümü), Daire olarak, 10 Ekim 2013 tarihinde yapılan ve yukarıda belirtilen başvuruyu göz önünde bulundurarak 25 Mart 2014 tarihinde gerçekleştirdiği müzakerelerin ardından aşağıdaki kararı vermiştir:

© T.C. Adalet Bakanlığı, 2014. Bu gayri resmi çeviri, Adalet Bakanlığı, Uluslararası Hukuk ve Dış İlişkiler Genel Müdürlüğü, İnsan Hakları Daire Başkanlığı tarafından yapılmış olup, Mahkeme'yi bağlamamaktadır. Bu çeviri, davanın adının tam olarak belirtilmiş olması ve yukarıdaki telif hakkı bilgisiyle beraber olması koşulu ile Adalet Bakanlığı Uluslararası Hukuk ve Dış İlişkiler Genel Müdürlüğü İnsan Hakları Daire Başkanlığına atıfta bulunmak suretiyle ticari olmayan amaçlarla alıntılanabilir.

OLAYLAR

1. Başvuranlar, Şehap Korkmaz, Gürkan Korkmaz, Emel Korkmaz, Melike Çakırkaya ve Aylin Taktuk T.C. vatandaşları olup sırasıyla 1957, 1986, 1962, 1989 ve 1985 doğumludurlar. Antakya’da ikamet etmektedirler. Başvuranlar, 10 Temmuz 2013 tarihinde hayatını kaybeden Ali İsmail Korkmaz’ın yakınlarıdır ve Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (“AİHM”) önünde, Eskişehir’de görev yapan Avukat A. Kumaş tarafından temsil edilmektedirler.

2. Başvurunun kendine özgü koşulları, başvuranlar tarafından ifade edildiği şekilde aşağıdaki gibi özetlenebilir.

3. Yaklaşık yüz kişilik bir grup, 27 Mayıs 2013 tarihinde, Gezi Parkı’nın bir bölümünde ağaçların kesilmesini ve İstanbul’daki Taksim Meydanı’nda alışveriş merkezi yapılmasını protesto etmek amacıyla Gezi Parkı’nda çadırlar kurarak barışçıl bir gösteri düzenlemiştir.

4. 30 Mayıs 2013 tarihinde, saat 05:00’ te polisin müdahale etmesinin ardından çatışmalar yaşanmıştır. Takip eden haftalar boyunca, Türkiye’nin önemli şehirlerinde Hükümet aleyhine birçok gösteri patlak vermiştir.

5. Ali İsmail Korkmaz, 3 Haziran 2013 tarihinde, Eskişehir’de meydana gelen gösteriler sırasında saat 01:00’de tekmeli-sopalı saldırıya uğramıştır. İlgili, aynı gün hastaneye gitmiştir. Hastanede ilgili hakkında düzenlenen sağlık raporunda vücudunda birçok lezyonun bulunduğu belirtilmiştir. İlgili, kranial tomografi için başka bir hastaneye yönlendirilmiştir.

6. İlgili, aynı gün sabah saat 03.00 sularında yeniden muayene edilmiş ve sağ omzundaki kemik kırığı nedeniyle tedavi edilmiştir.

7. İlgili, ikinci hastaneden, dosyasının tamamlanması için bu kez de karakola sevk edilmiştir. İlgili saat 18.30’da şikâyetinde bulunduktan sonra, yeniden hastaneye gelmiştir. Hastanede ilgiliye beyin kanaması teşhisi

konulmuştur; Ali İsmail Korkmaz saat 22.41’de acilen Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Hastanesi’ne sevk edilmiş ve burada beyin ameliyatı geçirmiştir.

8. Eskişehir Cumhuriyet Savcılığı tarafından soruşturma açılarak, olayların meydana geldiği sokakta bulunan dükkânların güvelik kamerası kayıtlarının toplanmasına karar verilmiştir.

9. Aynı zamanda pek çok tanık ifade vermiştir. 11 Haziran 2013 tarihinde Ali İsmail Korkmaz’ın babasının ifadesi alınmıştır; babasının, oğluna ilişkin tıbbi ihmalin bulunduğu yönündeki şikâyeti, esas soruşturma dosyasından ayrılmıştır.

10. Bozulan hard disklere daha önce kaydedilmiş olan veya bir kısmı silinen söz konusu görüntü kayıtlarına ilişkin birçok kez bilirkişi incelemesi yapılmıştır. Kayıtların silinmesi konusunda delillerin yok edilmesi ya da tahrip edilmesine ilişkin soruşturma da esas soruşturmadan ayrılmıştır.

11. Ali İsmail Korkmaz, 10 Temmuz 2013 tarihinde aynı hastanenin yoğun bakım ünitesinde yaşamını yitirmiştir. Aynı gün düzenlenen otopsi raporunda, kafa travmasına bağlı beyin kanamasının meydana geldiği sonucuna varılmıştır.

12. Görüntü kayıtlarından teşhis edilen S.K. isimli şahıs, 11 Temmuz 2013 tarihinde gözaltına alınmış ve daha sonra 15 Temmuz 2013 tarihinde tutuklanmıştır.

13. Bir otel ile bir ekmek fırınının güvenlik kameralarından silinen kayıtların geri alınmasına imkân veren 21 Haziran 2013 tarihli bilirkişi raporu pek çok kişinin teşhis edilmesine de olanak sağlamıştır. Olay günü sivil giyimli olan dört polis memuru ve dört kişi sorgulanmıştır.

14. Söz konusu polislerden biri ve dört kişi 7 Ağustos 2013 tarihinde tutuklanmıştır.

15. Dört polis memuru ve dört kişi hakkında kasten adam öldürme nedeniyle düzenlenen iddianame 9 Eylül 2013 tarihinde Eskişehir Ağır Ceza Mahkemesi’ne sunulmuştur. Savcı, S.K. ve diğer üç şüpheli hakkında

kovuşturmayaya yer olmadığına karar vermiştir (bu belge dosyada yer almamaktadır).

16. Başvuranlar, ayrıca soruşturmalar süresince gerçekleştirilen birçok işlemle ve tıbbi ihmale ilişkin tamamı reddedilen şikâyetlerle ilgili olarak, yukarıda belirtilen ikinci hastanedeki doktorların yargılanmasına yer olmadığı yönünde verilen karara itiraz etmişlerdir.

17. Eskişehir Ağır Ceza Mahkemesi, yapılacak duruşmalar için 24 Eylül 2013 tarihinde güvenlik tedbirlerinin alınmasına karar vermiştir.

18. Emniyet Genel Müdürlüğü'nün sitesinde ve basında yer alan bilgilere göre ilk duruşma ertelenmiştir. Ardından da bilinmeyen bir tarihte dava güvenlik gerekçesiyle, Kayseri Ağır Ceza Mahkemesi'ne nakledilmiştir. Bu mahkemede, Kasım 2013 ve 3 Şubat 2014 tarihlerinde duruşma yapılmıştır; Kayseri Valisi, 3 Şubat 2014 tarihinde, adliye çevresinde düzenlenecek gösterilerin yasaklanması yönündeki kararını duyurmak amacıyla basın açıklaması yayımlamıştır.

19. Bu arada, birçok işlem de güvenlik gerekçesiyle farklı Ağır Ceza Mahkemeleri önünde yeniden başlatılmıştır. Eskişehir'de 6 Ocak tarihinde yirmi dört tanık ifade vermiştir; mağdur yakınlarının ifadeleri ise Antakya'da 13 Ocak tarihinde alınmıştır. Belirtilmeyen bir tarihte de Ankara'da, bir polis memuru tanık olarak dinlenmiştir.

20. Bir sonraki duruşmanın Kayseri'de 12 Mayıs 2014 tarihinde yapılması öngörülmektedir. Olay yerindeki dükkânların görüntü kayıtlarının silinmesine ilişkin yürütülen soruşturma da devam etmektedir.

ŞİKÂyetLER

21. Başvuranlar, Sözleşme'nin 10. ve 11. maddelerini ileri sürmekte ve olaylar sırasında, "baskı ve zorbalığa karşı direnme hakkına" uzun bir süre

boyunca makamlar tarafından güç kullanılarak ve haksız olarak müdahale edilmesinden şikâyet etmektedirler.

22. Başvuranlar ayrıca, Sözleşme'nin 2, 3, 6, 8, 9 ve 14. maddelerini ileri sürerek, özellikle soruşturmayı yürüten makamların ve mahkemelerin tarafsız olmaması sebebiyle, baskıcı bir adli ve idari uygulama bulunduğunu, dolayısıyla söz konusu yargılamaların sonucunu beklemenin veya başvuru yollarının etkin olmadığı gerekçesiyle Anayasa Mahkemesi önünde bireysel başvuruda bulunmanın da gerekli olmadığını iddia etmektedirler.

HUKUKİ DEĞERLENDİRME

23. Başvuranlar, özellikle Sözleşme'nin 11. ve 2. maddeleri açısından, makamların gösterilere müdahalesinden, yakınlarının yaşam hakkının ihlal edilmiş olmasından ve söz konusu yargılamaların etkin bir şekilde yürütülmediğinden şikâyet etmektedirler.

24. Mahkeme öncelikle, başvurunun esasında bulunan olayların, Haziran 2013 tarihinde meydana geldiğini ve Ali İsmail Korkmaz'ın ölümüne ilişkin olarak sanık polis memuru aleyhinde yürütülen ceza davasının halen derdest olduğunu tespit etmektedir.

25. Sözleşme tarafından oluşturulan koruma mekanizmasının, ulusal sistemler için insan haklarının güvencesiyle ilgili olarak destekleyici bir nitelik teşkil etmesi en öncelikli hususlardan birisidir. Mahkeme'nin görevi, Sözleşmeciler Devlelerin, Sözleşme bağlamında yükümlülüklerini yerini getirip getirmediğini denetlemektir. Mahkeme, Sözleşme tarafından ele alınan temel hak ve özgürlüklere, yerel düzeyde riayet edilmesi ve bu özgürlüklerin korunması görevini yerine getirmesi gereken Sözleşmeciler Devletler yerine kendisini koyamaz ve koymamalıdır. Dolayısıyla bu mekanizmanın işleyebilmesi için, iç hukuk yollarının tüketilmesi kuralı söz

konusu mekanizmanın kaçınılmaz bir kısmıdır. Devletler, ulusal hukuki düzenlerinde mevcut durumu düzeltme imkânına sahip olmadan önce, uluslararası bir kuruluş önünde eylemlerini açıklamak zorunda değillerdir. Dolayısıyla, bir Devlet aleyhinde yöneltilecek şikâyetlerle ilgili olarak, Mahkeme'nin denetim yetkisinden faydalanmak isteyen kişiler, öncelikle kendi ülkelerinin hukuk sisteminin sunduğu başvuru yollarını kullanmakla yükümlüdürler. (diğer birçok dava arasında bk., *Demopolous/Türkiye* (Kabul Edilebilirlik Hakkında Karar) [BD], No. 46113/99, 3843/02, 13751/02, 13466/03, 10200/04, 14163/04, 19993/04 ve 21819/04, § 69, AİHM-2010, *Akdıvar ve diğerleri/Türkiye*, 16 Eylül 1996, §§ 65-69, *Kararlar ve Hükümler Derlemesi* 1996-IV).

26. Somut olayda başvuranların yakınının ölümüne sebep olan olaylar Haziran 2013 tarihinde meydana gelmiştir. Dolayısıyla makamların tepki göstermeleri için, bugüne kadar yaklaşık olarak dokuz aylık bir süre geçmiştir. Bu süreç boyunca, somut olayda yürütülen esas soruşturma, hiçbir şekilde durdurulmamıştır (bk. 7 – 20 arasındaki paragraflar).

27. Bazı durumlarda soruşturma süresinin, Sözleşme'nin 2. maddesinin usul yönü (*Nikolova ve Velitchkova/Bulgaristan*, No. 7888/03, § 59, 20 Aralık 2007) bakımından veya 13. maddesi açısından bir sorun teşkil edebileceği doğrudur. Bu sebeple, ne buraya kadar yargılamanın gidişatı ne de geçen zaman, soruşturmanın erken etkisizlik belirtileri gösterdiği sonucuna varmaya imkân vermemektedir.

28. Mahkeme ayrıca bu vesileyle, mevcut davanın bu konuyla direkt olarak ilgili olmamasına rağmen, kitle hareketleri sırasında yapılan polis operasyonlarına ilişkin içtihadını hatırlatmak ister. Bu yüzden Mahkeme'nin, sadece, etkin olarak güce başvuran Devlet görevlilerinin eylemlerini değil aynı zamanda görevlileri çevreleyen koşulların tümünü, özellikle bu konudaki hazırlıklarını ve eylemleri üzerinde sağladıkları denetimi dikkate alması gerekmektedir. (*Makaratzis/Yunanistan* [BD], No.

50385/99, §§ 58-59, AİHM 2004-XI). Özellikle kanun uygulayıcılarının, ölümcül silah kullanımının kesinlikle gerekli olup olmadığını değerlendirebilmeleri için, sadece ilgili yönetmelikleri takip ederek değil aynı zamanda temel değer olan insan hayatına riayetın önceliğini dikkate alarak eğitilmeleri gerekmektedir (bk. *Giuliani ve Gaggio/İtalya* [BD], No. 23458/02, §§ 244-251 ve 310, AİHM 2011 (özetler) ve *Natchova ve diğerleri/Bulgaristan* Kararında yer alan atıflar [BD], No. 43577/98 et 43579/98, § 97, AİHM 2005-VII, ayrıca "öldürmek için ateş etmek" talimatını alan askeri görevlilerin eğitime ilişkin olarak Mahkeme tarafından ileri sürülen eleştiriler için bk. *McCann ve diğerleri/Birleşik Krallık*, 27 Eylül 1995, §§ 211-214 Seri A No. 324, ayrıca bk., *mutatis mutandis*, *Finogenov ve diğerleri / Rusya*, No. 18299/03 ve 27311/03, §§ 217-282, AİHM 2011 (özetler) ve *Maiorano ve diğerleri/İtalya*, No. 28634/06, §§ 123-132, 15 Aralık 2009).

29. Mahkeme, bir şahsın ölümüyle sonuçlanan polis operasyonunun hazırlık ve denetim aşamalarını incelemenin, somut olayın kendine özgü koşullarında, makamların planlamayla, uygun emirlerin verilmesiyle ve denetim yapılmasıyla hayati tehlikeyi en aza indirmek için istenilen dikkati gösterip göstermediklerini, önlem, araç ve yöntemlerin seçiminde ihmalkâr davranıp davranmadıklarını değerlendirmek amacıyla önemli olduğunu hatırlatmaktadır (daha önce anılan *McCann ve diğerleri*, §§ 194 ve 201, *Andronicou ve Constantinou/Kıbrıs*, 9 Ekim 1997, § 181, *Derleme* 1997-VI, *Moussaïev ve diğerleri/Rusya*, No. 57941/00, 58699/00 ve 60403/00, §§ 153-155, 26 Temmuz 2007, ayrıca Mahkeme'nin yaklaşımı için bk. *Stanculescu ve Chitac/Romanya* (Kabul Edilebilirlik Hakkında Karar), No. 22555/09 ve 42204/09, §§ 28-33 ve 71-74, 3 Temmuz 2012, kararda başvurular, özellikle cinayet ve ayaklananların şiddet kullanılarak bastırılmasına ilişkin emirler vermek suçları sebebiyle mahkûm edilen yüksek askeri rütbeli şahıslardır).

30. Dolayısıyla, mevcut davanın koşullarına dönülecek olursa Mahkeme, başvuru ile ilgili incelemesini daha ileriye taşımayacaktır, zira AİHM önüne açıkça erken sunulmuştur. Son olarak, başvuranların Anayasa Mahkemesi önünde bireysel başvuruya ilişkin olarak iç hukuk yollarının tüketilmesi yükümlülüğünden muaf tutulmalarına imkân verecek herhangi bir unsurun hâlihazırda bulunmadığının da altını çizmek gerekmektedir (*Uzun/Türkiye* (Kabul Edilebilirlik Hakkında Karar), No. 10755/13, §§ 68-71, 30 Nisan 2013).

31. Bununla birlikte, şayet ulusal yargılamalar, içtihatlar anlamında yürütülme biçimleri ve süreleri açısından etkisiz bulundukları noktada, herhangi bir netice vermemişse, başvuranların öngörülen sürelerde Mahkeme'ye yeniden başvurmalarına izin verilmektedir (soruşturma konusu hakkında bazı şartlar için bk. Daha önce anılan *Nikolova ve Velitchkova*, § 59, *Yabansu ve diğerleri/Türkiye*, No. 43903/09, § 110, 12 Kasım 2013).

32. Dolayısıyla, Sözleşme'nin 35. maddesinin 1. fıkrasının gerektirdiği şekilde, iç hukuk yollarının tüketilmediği gerekçesiyle başvurunun kabul edilemez olduğuna karar vermek uygundur.

Bu gerekçelerle, Mahkeme, Oybirliğiyle,

Başvurunun kabul edilemez olduğuna *karar vermiştir*.

Stanley Naismith
Yazı İşleri Müdürü

Guido Raimondi
Başkan